

Het jaar van Linux op de desktop

Hans Luning

Heel lang vroeg men zich aan het eind van het jaar in de Linux-gemeenschap af: ‘Zou het nieuwe jaar eindelijk het jaar van Linux op de desktop worden?’ Met andere woorden: zou Linux eindelijk echt doorbreken als besturingssysteem voor desktop- en laptopcomputers en op voet van gelijkheid komen met Windows en OS X? Werd deze vraag een jaar of tien geleden nog serieus gesteld, inmiddels is het een wat bejaarde grap geworden. Het heeft tot dusver niet zo mogen zijn, al zit er wel verbetering in. Afgezien van de desktop heeft Linux overal stevig voet aan de grond. Bij de top tien miljoen webservers voert Linux de lijst aan met een aandeel van 37% (volgens W3Techs), en van de top een miljoen webservers bestuurt Linux zelfs 97% (volgens W3Cook). Tot die laatste categorie behoren websites als Google, Wikipedia, en ja!, zelfs Microsoft. Linux is met 97% heer en meester op de top 500 supercomputers. Linux wordt veel gebruikt voor embedded apparaten zoals digitale tv’s, routers, navigatie-apparatuur en medische instrumenten. En op mobiele apparaten (smartphones en tablets) is Linux in de vorm van Android de grootste met een aandeel van 50 à 60%. En wat is het op de desktop: nog steeds maar een miezerige 1,5 à 2%!

Hoe zou dat toch komen? Je kunt je natuurlijk om te beginnen afvragen waar die 1,5 à 2% vandaan komt. Want hoe meet je zo iets? Linux kan per slot van rekening vrijelijk worden gedownload en gebruikt zonder dat er een administratieve haan naar kraait, nietwaar? Toch is dat niet waar wanneer zo’n computer voor surfen over het World Wide Web wordt gebruikt. Je kunt volledig anoniem surfen als je dat wilt, maar daar moet je wel wat voor over hebben. Vrijwel niemand doet dat en zo wordt op vrijwel alle websites die je bezoekt vastgelegd hoe vaak je de site bezoekt, met welke browser je dat doet, en op welk besturingssysteem die browser draait. Veel websites, ook die van CompUsers, houden daar statistieken van bij. En als je nu de bezoekersaantallen en statistieken van een groot aantal websites bij elkaar voegt en daar een mooie samenvattende statistiek van maakt heb je wat we zoeken, tenminste, voor computers waarmee over het WWW wordt gesurft.

De statistiek

Websites die bezoekersstatistieken bijhouden doen dat met software voor statistische analyse van het webverkeer (‘web analytics’) die in de websites

geïntegreerd is. Deze software wordt door allerlei bedrijven geleverd, zowel gratis als tegen betaling, en zowel open als gesloten source. Vaak zijn basisstatistieken gratis, maar moet voor meer worden betaald. CompUsers gebruikt Piwik, een bekende open-source applicatie die in meer dan 1 miljoen websites wordt gebruikt.

Enkele van de bedrijven voor webanalyse maken van de bij hen aangesloten websites samengestelde statistieken. Basisstatistieken zijn vrijelijk beschikbaar, voor meer moet worden betaald. De bekendste daarvan zijn StatCounter, gevestigd in Dublin, en Net Applications, gevestigd in Californië. StatCounter krijgt zijn gegevens van meer dan 3 miljoen websites. Dat lijkt erg veel maar het World Wide Web omvat nu zo’n 1 miljard websites, waarvan StatCounter dus maar ruim 0,3% bestrijkt. Net Applications baseert zijn cijfers op rond de 40.000 websites, op het hele WWW bijna verwaarloosbaar en waarschijnlijk geografisch vertekend met sterke nadruk op de VS. Qua aantal bezoeken aan websites is de toestand waarschijnlijk een stuk beter omdat vooral de grotere, meer bezochte websites statistieken zullen bijhouden en in de samengestelde statistiek zullen zijn opgenomen. Niettemin zullen de cijfers niet heel representatief zijn, ook al omdat deelname geheel vrijwillig en dus willekeurig is. Om de representativiteit te verbeteren weegt Net Applications zijn cijfers per land met het aantal internetgebruikers per land dat het aan data van de CIA ontleent. Waar het gaat om het gebruiksaandeel van besturingssystemen wordt vrijwel altijd naar de statistieken van deze

twee bedrijven verwezen. Daar komt die magere 1,5 à 2% voor Linux vandaan. Is het echt zo weinig? Dat is maar de vraag. Er zijn ook andere cijfers. Zo is er het web-analysebedrijf W3Counter, dat een beperkt aantal samengestelde statistieken gratis ter beschikking stelt. Het gaat om circa 35.000 websites, bijna net zoveel als van Net Applications. Het aandeel van Linux ligt bij die websites gemiddeld tussen de 4 en 5%. Daarnaast zijn er websites die statistieken van hun eigen bezoekers publiceren. Een belangrijke is Wikimedia, de moederorganisatie van Wikipedia en overige Wiki-websites. Hier is het aandeel van Linux maar ruim 2%. Meer technisch geïntereerde websites trekken relatief meer bezoekers die Linux gebruiken. Zo rapporteert een grote site voor webontwikkelaars (W3Schools) een Linux-aandeel van ruim 6%, terwijl op een belangrijke site voor programmeurs (Stackoverflow) Linux zelfs een aandeel van ruim 20% heeft. En onze eigen CompUserswebsite voor computerhobbyisten ziet voor Linux een aandeel van ongeveer 10% in de statistieken. De cijfers voor juni 2015 staan in onderstaande tabel.

De cijfers voor Stackoverflow hebben betrekking op het jaar 2015 en zijn gebaseerd op een enquête onder gebruikers. ‘N.A.’ staat voor ‘Not Available’, ofwel niet beschikbaar. De laatste kolom laat zien welk aandeel desktopsystemen hebben in het totaal van desktop- en mobiele systemen. Daarbij valt op dat de verschillende bronnen soms sterk afwijkende cijfers laten zien. De cijfers spreken verder voor zich. Opmerkelijk is het hoge aandeel

Desktop computers	Aandelen van besturingssystemen in juni 2015				Aandeel desktop
	Windows	Linux	OS X	Overig	
Totaal van allerlei websites					
StatCounter	86,3	1,8	10,2	1,8	60,2
NetApplications	90,9	1,6	7,5	0,0	79,6
W3Counter	85,6	4,3	10,1	N.A.	66,1
Informatieve websites					
Wikimedia	67,4	2,2	24,9	5,4	60,1
Webontwikkelaars					
W3Schools	83,3	6,3	10,5	N.A.	94,6
Programmeurs					
Stackoverflow (2015)	54,5	20,5	21,5	3,5	N.A.
Computerhobbyisten					
CompUsers i.g.	84,0	10,5	5,5	0,0	87,3

van OS X bij Wikimedia. Dat CompUsers zich alleen richt op Windows en Linux en niet op OS X is aan de aandelen van de drie besturingssystemen wel te zien: 5,5% voor OS X is relatief laag.

Als we de ontwikkeling van het aandeel van Linux bekijken over de afgelopen vijf jaar, vanaf halverwege 2010, zien we dat het volgens zowel StatCounter, W3Counter en Wikimedia meer dan verdubbeld is, en volgens NetApplications bijna verdubbeld. Bij W3Schools was het aandeel al relatief hoog (5%) en is het met ongeveer 1 procentpunt gestegen. En bij CompUsers? Daarvoor hebben we gegevens vanaf september 2013. In die periode is het aandeel Linux per saldo ongeveer gelijk gebleven, maar het was in de einde-XP-periode van maart t/m augustus 2014 maar liefst ruim 15%. Helaas lijkt dat Linux-enthousiasme een tijdelijk verschijnsel geweest te zijn. Naar de reden daarvan kunnen we alleen maar gissen.

StatCounter geeft ook cijfers voor Nederland. In vergelijking met de hele wereld is het aandeel van Apple besturingssystemen hoger. Op de desktop is het aandeel van OS X enkele procentpunten hoger ten koste van Windows, maar bij mobiele apparaten (smartphones en tablets) is het aandeel van iOS zelfs veel hoger, ten koste van zowel Android als van overige systemen zoals Blackberry. Voor Linux op de desktop is er nauwelijks verschil.

Van de landen om ons heen hebben Duitsland en Frankrijk met resp. 3% en 2,8% een hoger aandeel van Linux dan wij. Ook in Luxemburg is het met 2,0% wat hoger, terwijl het in België en het United Kingdom met 1,4% wat lager ligt. Het aandeel van OS X is in Duitsland lager, ongeveer gelijk aan wereldwijd, terwijl het in de andere omliggende landen met rond de 15% wat hoger ligt dan in Nederland. Luxemburg haalt zelfs 20%.

Het aandeel van Linux

Hoe zit het nu echt met het aandeel van Linux? De statistieken waaruit altijd wordt geciteerd geven aan dat Linux wereldwijd en in Nederland een aandeel van nog geen 2% heeft. De statistieken van W3Counter, ook een web-analysebedrijf met ruwweg evenveel aangesloten websites als Net Applications, geven Linux een aandeel van nu ruim 4%. Of het nu 2% of 4% is, erg indrukwekkend is het aandeel niet. Wel is het in de afgelopen vijf jaar meer dan verdubbeld. Er kan het een en ander worden afgedongen op deze statistieken. Zoals gezegd zijn ze zeker niet representatief. Bovendien zijn ze gebaseerd op bezoeken aan websites en niet op feitelijk gebruik van een besturingssys-

teem. Systemen van waaraf vaak over het web wordt gesurft zullen meer meetellen dan systemen van waaraf dat minder wordt gedaan. Systemen van waaraf nooit wordt gesurft, zoals systemen die niet op het internet zijn aangesloten, worden zelfs helemaal niet meegeteld. Het is onmogelijk te zeggen hoe dit de cijfers beïnvloedt, maar het laat wel zien hoe betrekkelijk deze statistieken zijn.

Hoe dan ook, we kunnen er wel van uitgaan dat het aandeel van Linux klein is, waarschijnlijk minder dan 5%, zij het dat het bij meer technisch georiënteerde gebruikers groter zal zijn, tot 20% aan toe. En dan is de vraag: waarom is het nog steeds zo laag en lukt het niet echt om door te breken?

Het ligt echt niet aan, wat wel eens wordt gezegd, dat het te moeilijk zou zijn om Linux te installeren. De mainstream Linux-distributies, zoals Ubuntu, zijn net zo gemakkelijk te installeren als Windows. Ook de voor Linux beschikbare grafische gebruikersinterfaces (GUI) werken net zo gemakkelijk als die van Windows. Sommige ervan zijn wel heel anders en vragen enige gewenning, maar dat geldt ook voor de interfaces op smartphones en tablets, waarmee Windows-gebruikers meestal geen moeite hebben.

Nee, het punt is dat de meeste mensen een computer gebruiken om er nuttige en/of leuke dingen mee te doen. Daarvoor heb je gespecialiseerde programma's (ofwel applicaties, c.q. apps) nodig. Het besturingssysteem zorgt er alleen maar voor dat deze programma's kunnen draaien en draagt zelf niet bij aan het nut of plezier dat de computer de gebruiker geeft. Dat is natuurlijk anders bij mensen voor wie het besturingssysteem het onderwerp van hun hobby is, maar zij vormen slechts een heel kleine minderheid. De gemiddelde computergebruiker wil geen besturingssysteem installeren. Hij koopt een computer met een besturingssysteem en installeert dan voor zover nodig zelf de programma's die hij wil gaan gebruiken. En het is nu eenmaal een feit dat je op een computer die geen Applecomputer is in zeker 99,9% van de gevallen Windows aantreft als besturingssysteem. Er zijn wel computers te koop die door Linux worden bestuurd, maar daar moet je echt naar zoeken. Linux is gratis, en levert voor de handel niets op. Soms is het zelfs zo dat je voor een computer met Linux meer betaalt dan voor eenzelfde computer met Windows, omdat de installatiekosten van Linux aan jou worden doorberekend. Alleen een hobbyist of iemand die om een of andere reden niet tevreden is over Windows, zal Linux naast of zelfs in plaats van Windows installeren.

Een tweede punt dat adoptie van Linux tegenhoudt, is het beweerde tekort aan beschikbare applicaties. Als je weet dat er voor Linux duizenden applicaties be-

schikbaar zijn, komt die bewering bijna lachwekkend over. Bedoeld wordt echter dat bekende commerciële programma's voor Windows, zoals Microsoft Office, Adobe Photoshop en Lightroom, en Pinnacle Studio van Corel voor Linux ontbreken. Als je veel met deze programma's werkt, betekent een overstap op Linux dat je er (open source) alternatieven voor moet zoeken. Die alternatieven zijn er zeker, zijn veelal van uitstekende kwaliteit en ook beschikbaar voor Windows, maar ze zijn niet hetzelfde. Het is de vraag of je er alles mee kunt doen wat je met het commerciële programma deed. Bovendien zul je aan een andere interface moeten wennen, bovenop de al van Windows afwijkende interface van Linux. Omdat het vooral de commerciële programma's zijn die in het bedrijfsleven worden gebruikt, en waar de meeste boeken, handleidingen en cursussen voor beschikbaar zijn, zijn ze bekender en zijn mensen er meer mee vertrouwd. Kortom, ook al zijn (open source) alternatieven nog zo goed, wat Linux nodig heeft zijn Linux-versies van deze commerciële software. Dat beschikbaarheid van betaalde software beter voor Linux zou zijn dan die van gratis software klinkt paradoxaal, maar is mijns inziens wel het geval. Helaas is het een kip-en-ei-verhaal: zolang de adoptie van Linux niet boven een bepaalde drempel uitkomt, is het voor de commerciële softwareleveranciers niet interessant een Linux-versie te maken. Nu is het maar te hopen dat het gebruiks-aandeel van Linux blijft doorstijgen. Een aandeel van 10%, zoals dat van OS X, is kennelijk genoeg om het voor de commerciële leveranciers interessant te laten zijn om in te stappen.

Microsoft heeft inmiddels zijn liefde voor Linux verklaard, zoals blijkt uit bijgaande foto van een badge die tijdens een recente Linux-conferentie in Seattle door Microsoft werd verspreid. Onder de nieuwe leiding is Microsoft kortgeleden zelfs toegetreden tot de Linux Foundation! Of Microsoft Office er nu voor Linux komt? Dat is maar de vraag ... Hier tegenover staat dat Adobe de geringe ondersteuning die het bood voor Linux (Reader, Air en Flash) heeft beëindigd.

Het zou anders kunnen gaan wanneer de alternatieve open source software bekender zou worden. Daarvoor is nodig dat die software meer in het bedrijfsleven en bij de overheid wordt gebruikt en dat er meer ondersteuning komt met cursussen, boeken en wat dies meer zij. Vanuit kostenoverwegingen is gebruik van open source software aantrekkelijk. Daar staat tegenover dat compatibiliteit en uitwisselbaarheid, niet alleen van bestanden, maar ook van kennis en ervaring, niet gegarandeerd is. Dat zal pas goed gaan wanneer ook daar een drempel wordt overschreden. Ook dit is weer een kip-en-ei-verhaal. *We hebben pioniers nodig!*